

Kertomus Suomen Muinaismuistoyhdistyksen toiminnasta vuonna 1999

Yhdistyksen tarkoitus

Yhdistyksen tarkoituksena on edistää Suomen maan ja kansan sekä Suomen suvun ja sen asuma-alueiden ynnä mahdollisuuksien mukaan muiden kansojen ja alueiden muinaisuutta valaisevia muinaistieteellisiä, etnologisia, taide- ja kulttuurihistoriallisia tutkimuksia, levittää tietoa oman maan muinaisjäännöksistä ja osaltaan vaikuttaa niiden suojelemiseen sekä herättää ja pitää vireillä kansan harrastusta muinaismuistoihinsa. Tätä toimintaa yhdistys harjoitti jo 129:n vuoden kartuttamalla kokemuksella. Yhdistys on Tieteellisten seurain valtuuskunnan jäsenseura.

Kokoukset ja yleinen toiminta

Yhdistys piti vakiintuneeseen tapaan seitsemän jäsenkokousta, joista neljä kevät- ja kolme syyskaudella. Kansallismuseon peruskorjauksen takia yhdistys piti kokouksensa Tieteellisten seurain valtuuskunnan ylläpitämässä Tieteiden talossa Kirkkokatu 6:ssa. Kuukausikokouksessa 4.2. fil. maist. Jaana K. Iломäki piti esitelmän »Rahvaan piskit ja herrasmiesten metsästystoverit – kynologisen harrastuksen viriäminen Suomessa». Esitelmässä valaistiin mistä koiraharrastus alkuvuosinaan 1880-luvulla sai vaikutteensa, ketkä harrastivat koiria ja mitkä koiralajit olivat silloin suosiossa. Suomen pystykorvan kehittäminen »kansalliseksi» roduksi oli Saksasta tullut idea, kun taas säännöt ja kokeet toteutettiin englantilaisten mallien mukaan. Esitelmän jälkeen puhuttiin lapinkoirista ja koirista arkeologisissa konteksteissa. Kuukausikokouksessa 4.3. fil. maist. Kati Kivimäki piti esitelmän »Akseli Gallen-Kallela Kalevalan visuaalisena luoja-nan». Esitelmässä tuotiin esille miten läheinen Kalevala oli Gallen-Kallelalle koko hänen luomiskautensa ajan ja miten hänen Kalevala-aiheet teoksensa kehittivät naturalistisesta Aino-triptyykistä symbolistiseen, pelkistettyyn suuntaan ja miten japanilainen puupiiirrostaide oli vaikuttanut häneen.

Kuukausikokouksessa 8.4. fil. tri Paula Purhonen piti esitelmän »Liejukana vai merikotka – rautakauden lintukuvien ikonografisia merkityksiä ja kontekstuaalisia ongelmia». Esitelmässä pohdittiin myöhäisrauta-kauden esineissä esiintyvien lintukuvien mahdollista kristillistä symbolimerkitystä. Esitelmässä lähtökoh-tana olivat mm. Physiologuksessa esitetyt kuvaukset eri lintujen ominaisuuksista. Mm. lintuaiheisen löytö-materiaalin perusteella voi päätellä, että tieto kristinuskosta on saavuttanut Suomen jo kauan ennen uskon-omaksumista. Esitelmän jälkeisessä vilkkaassa keskustelussa todettiin mm. että Kuhmoisten Papinsaaren riipuksen linnut selvästi ovat trappeja, Keski-Euroopassa elävä, lähes sukupuuttoon kuollut lintulaji.

Vuosikokouksessa 7.5. yhdistyksen sääntöjen mukaisesti puheenjohtaja dosentti Teppo Korhonen piti esitelmän »Suomalainen kellaritupa». Esitelmässä käsiteltiin ns. kellaritupia, jotka muodostavat pihapiiriin erillisen yksi- tai useampihuoneisen, kivikellarin päälle rakennetun rakennuskokonaisuuden. Kellaritupien esiintymisalueeksi todettiin läntiset maakunnat, mutta yksittäisiä kellaritupia tunnettiin myös Etelä-Savos-ta. Kellaritupia käytettiin usein vierashuoneina, mutta myös esim. tilapäisinä asuinrakennuksina, työhuo-neina, saleina tai kinkeritupina. Kellaritupa todettiin keskiajalla Euroopassa syntyneeksi rakennusmuodok-si, joka liittyi ehkä rinnerakentamiseen, ja joka saattoi levitä Suomeenkin jo keskiajan aikana. 1600-luvulla kellaritupia oli jo pappiloissa, muissa virkataloissa ja talonpoikaistaloissakin. Maaseudun lisäksi rakennus-tyyppi tunnetaan myös kaupungeista. Esitelmä herätti vilkkaan keskustelun.

Kuukausikokouksessa 7.10. yhdistyksen työjäsen, professori Bo Lönnqvist piti esitelmän »Den förlora-de framtiden? Studier av etnisk identitet i Banat, Rumänien». Esitelmässä luotiin kenttätoihin perustuva katsaus Romanian lounaisosan kansallisesta kirjosta ja kulttuurillisesta moniarvoisuudesta. Maria There-

sian aikainen asuttamisliike toi seudulle saksankielisen vähemmistön unkarilaisten ja romanialaisten joukkoon. Mutta alueella asuu edelleen monia muitakin vähemmistöjä kuten kroaatteja ja mustalaisia. Monikielisyys on yleistä ja asukkaiden identiteetti on myös osaksi sidottu uskonnolliseen viitekehykseen. Esitelmän jälkeisessä keskustelussa pohdittiin miten kansallinen identiteetti saattaa ilmetä esim. ruokatalouudessa.

Kalevalan juhluvuoden kunniaksi ohjelmassa oli myös pari Kalevalaa sivuvaavaa esitelmää. Kuukausikokouksessa 4.11. yhdistyksen työjäsen, fil. tri Pirkko-Liisa Lehtosalo-Hilander piti esitelmän »Kun muinaislöydöt tulivat Kalevalan kuvittajiksi». Esitelmässä käytiin läpi miten taiteilijat 1800-luvun jälkipuoliskolla kuvasivat Kalevalan hahmoja. Osoittautui, että arkeologien tekemät haulalöydöt eivät juurikaan inspiroineet taiteilijoita ja että taiteilijoiden fantasiaan perustuvat luomukset puolestaan muokkasivat arkeologien käsityksiä siitä, millaisia muinaispukujen tuli olla eli mitä oli kaivauksissa löydettävissä ja miten se materiaali oli tulkittavissa. Myös Schvindtin luoman Aino-puvun kehitys selostettiin. Mielenkiintoinen, runsain kuvin elävöitetty esitelmä herätti yleisössä kysymyksiä siitä, mistä taiteilijat alunperin olivat saaneet esikuvat joihinkin vaatekappaleisiin, kuten myöhemmin niin tunnetuksi tulleeseen patalakkiiin.

Kuukausikokouksessa 2.12. fil. kand. Pirkko Sihvo piti esitelmän »Savupirtti ja Suomen merkillisen kansanelämätkuvas». Esitelmässä selostettiin miten Kansallismuseoon suunniteltiin sen rakentamisen aikana eri maakuntien tupien näytteille asettamista. Jaakkiman savupirtti sekä siihen liittyvä Kalevalahuone oli ainoa osa hankkeesta, joka toteutui.

Johtokunta kokoontui kertomusvuoden aikana kuusi kertaa (1.2., 16.3., 29.4., 18.5., 20.9. ja 20.12.). Pykälää johtokunnan kokousten pöytäkirjoihin kertyi 61. Yhdistyksen työjäsenten neuvottelukunnan kokous pidettiin torstaina 29.4.1999 Kansallismuseon väliaikaisissa tiloissa Laivurinkadulla.

Tieteellisten Seurain valtuuskunnan 100-vuotisjuhalliuidet

Tieteellisten Seurain valtuuskunnan 100-vuotisjuhlaa vietettiin erilaisin menoin, joihin yhdistys osallistui. Yhdistys oli mm. mukana Tieteiden talossa pidetyssä tieteellisten seurojen näyttelyssä, joka oli yleisölle avoinna 28.1.–5.3.1999. Näyttelyn tarkoitus oli kuvata seurojen toimintamuotoja sata vuotta sitten. Samalla esiteltiin myös seurojen nykypäivää. Muinaismuistoyhdistyksen osuudessa kerrottiin esineiden keräilystä, 7. taidehistoriallisesta retkikunnasta, julkaisu- ja julkaisujen vaihdosta. Näytteille oli asetettu pari vuonna 1899 yhdistykselle toimitettua kivikirvestä, Yrjö Blomstedtin ja Victor Sucksdorffin julkaisun »Karjalaisia rakennuksia ja koristemuotoja» kuvasto-osa, valistustoiminnassa tarpeellinen *Prospekt öfver Finska Fornminnesföreningens ändamål och värksamhet*, jonka toinen painos ilmestyi vuonna 1899. Myös Suomen Museon ja Finskt Museumin vuoden 1899 numerot olivat esillä. Seinäpaneelissa olivat Jarl Eklundin akvarellit Maaningan ja Pulkkilan kirkkojen alttaritauluista esimerkkeinä 7. taidehistoriallisen retkikunnan saavutuksista. Ranskan kielellä käytyä kirjeenvaihtoa The New York Public Libraryn kanssa oli esimerkkinä kirjallisuuden vaihdosta, ja J. E. Kortmanin akvarellit Laitilan Kansakoulumäestä, Halikon Rikalasta ja Perniön hiidenkiukaista edustivat seuraavan vuoden Pariisin maailmannäyttelyn suunnittelutyötä, joka myös oli yhdistyksen toimintaa vuonna 1899. Yhdistyksen näyttelyosuuden olivat suunnitelleet sihteeri Marianne Schauman-Lönnqvist ja varapuheenjohtaja Tuukka Talvio.

Loppuvuodesta ilmestyi teos »Suomen tieteelliset seurat Finlands vetenskapliga samfund 1999» (toimitanut Raija Mankki). Yhdistyksen osuuden (s. 332–335), johon sisältyi luettelo puheenjohtajista, varapuheenjohtajista ja sihteereistä sekä yhdistyksen lyhyt historiikki, oli laatinut sihteeri Marianne Schauman-Lönnqvist.

Julkaisu- ja toiminta

Painosta ilmestyi kertomusvuoden aikana:

Suomen Museo 1998 (toimitanut Tuukka Talvio), kirjoittajat Hanna Pirinen, Jouni Kuurne, Irma Lounatvuori, Jarkko Sinisalo, Julitta Suomela, Sanna Kaisa Spoof, Johanna Lilja, Unto Salo, Jukka Luoto ja Mirja Miettinen, volyymin laajuus 131 s.

- Kansatieteellinen Arkisto 44 (toimitanut Leena Sammallahti), sisältö: Sirkka-Liisa Ranta, Kirkonkylä Päijänteen kainalossa, volyymin laajuus 341 s.
- Kansatieteellinen Arkisto 45 (toimitanut Leena Sammallahti), sisältö: Pia Olsson, Eteen vapaahan valkean Suomen, volyymin laajuus 282 s.

Lisäksi yhdistys julkaisi yhdessä Suomen Arkeologisen Seuran kanssa Ari Siiriäiselle omistetun juhla-kirjan hänen 60-vuotispäivänsä kunniaksi. *Dig it all, Papers dedicated to Ari Siiriäinen* (toimittaja Matti

Huurre). Kirjoittajat olivat Matti Huurre, Derek Fewster, Tuija Kirkinen, Mika Lavento, Pirkko-Liisa Lehtosalo-Hilander, Tuija Rankama, Jarmo Kankaanpää, Irmeli Vuorela, Ezra Zubrow, Hannu Hyvärinen, Anu Kaakinen, Matti Eronen, Christian Carpelan, Kristina Löyttyjärvi, Sari Saastamoinen, Milton Nunez, Jari Okkonen, Matti Saarnisto, Tuulikki Grönlund, Liisa Ikonen, Petri Halinen, Taisto Karjalainen, Petro Pesonen, Oili Räihälä, Eeva-Liisa Schulz, Markku Torvinen, Pirjo Uino, Lars Forsberg, Anna-Liisa Hirviluoto, Eero Naskali, Jussi-Pekka Taavitsainen, Juan Faldín, Arvi Hurskainen, Risto Kesseli, Petri Liuha, Matti Rossi, Jonny Bustamante, Vesa Laulumaa, Martti Koponen, Minna Lönnqvist, Peter Robertshaw ja Sanna Saunaluoma, volymin laajuus 377 s.

Kirjasto ja arkisto

Kertomusvuonna yhdistyksen kirjasto kasvoi 1 012:lla niteellä. Vaihtotoiminnan avulla saatiin 652 kausijulkaisua ja 360 monografiaa, joiden arvo on n. 172 000 mk.

Talous

Yhdistyksen vakituinen kokoustoiminta ja jäsenistölle postitettu informaatio on rahoitettu jäsenmaksukeräyksellä. Koska kuukausikokoukset ovat rajoittuneet pelkiksi esitelmätilaisuuksiksi Tieteiden talossa johtokunta ei katsonut tarpeelliseksi ehdottaa jäsenmaksujen korottamista. Vuosikokouksessa 7.5.1999 päätettiin pitää jäsenmaksut samansuuruisina kuin edellisenä vuonna. Vuosijäsenmaksu on 50 mk, ainaisjäsenmaksu 500 mk ja lahjoittajajäsenmaksu 2 500 mk.

Vakituiseen tapaan kirjojen myyntiä on yritetty edistää eri tavoin. Suurin osa myynnistä tapahtuu Tieteellisten Seurain Valtuuskunnan ylläpitämän Tiedekirjakaupan välityksellä, jossa myynti nousi jonkin verran edelliseen vuoteen nähden.

Yhdistys osallistui myös Kansallismuseon joulumyyjäisiin myymällä mm. tarkoitukseen lahjoitettua kirjallisuutta. Hanke tuotti voittoa 3 400 mk. Yhdistykselle lahjoitettuja kirjoja myytiin myös menestyksellisesti Bibliofiilisen Seuran huutokaupoissa. Tulos oli yhteensä 28 000 mk.

Jäsenistö

Vuosikokous valitsi professori Elle Vunderin Tartosta uudeksi ulkomaiseksi jäsenekseen. Varsinaisiksi jäseniksi yhdistykseen liittyivät kertomusvuonna Hanna Forssell Helsingistä, Anna Jantunen Helsingistä, Annamari Juvonen Vantaalta, Heini Kirjavainen-Heino Turusta, Seija Kurki Helsingistä, Leena Kärkkäinen Helsingistä, Kaisa Lehtonen Kaarinasta, Ilkka Martinmaa Helsingistä, Hanna-Maria Pellinen Turusta, Esko Pesonen Helsingistä, Jaakko Salminen Valkeakoskelta, Erkki Saurama Oulusta ja Leena Tirronen Helsingistä. Kertomusvuoden lopussa yhdistyksessä oli 605 jäsentä.

Johtokunta ja toimihenkilöt

Vuosikokouksessa valittiin yksimielisesti yhdistyksen puheenjohtajaksi edelleen dosentti Teppo Korhonen. Erovuorossa olleen johtokunnan jäsenen dosentti Ritva Wäreén tilalle valittiin professori Renja Suominen-Kokkonen. Erovuorossa ollut johtokunnan jäsen FL Tuukka Talvio valittiin jatkamaan tehtävässään seuraavan kolmivuotiskauden. Johtokunnan muut jäsenet olivat professori Ari Siiriäinen, FT Sanna Kaisa Spoof, museonjohtaja Marketta Tamminen sekä professori Anna-Maria Åström. Johtokunta valitsi fil. lis. Tuukka Talvion varapuheenjohtajaksi. Yhdistyksen sihteerinä toimi fil. lis. Marianne Schauman-Lönnqvist ja varasihteerinä fil. kand. Päivi Maaranen. Yhdistyksen varainhoitajana ja kirjanpitäjänä on toiminut merkonomi Paula Räsänen, kirjastonhoitajana fil. maist. Airi Wiio ja julkaisuvarastonhoitajana fil. kand. Kerttu Itkonen. Varsinaisiksi tilintarkastajiksi valittiin yksimielisesti fil. maist. Leena Hakli ja ekonomi HTM Toivo Tuomikorpi jatkamaan tehtävässä. Varsinaisten tilintarkastajien henkilökohtaisiksi varamiehiksi mainitussa järjestyksessä valittiin fil. maist. Olavi Tapio ja pankinjohtaja Antero Ruusuvaara (HTM).

Sanakirjasäätiön valtuuskunnassa edusti yhdistystä prof. Juhani U. E. Lehtonen varamiehenään dos. Leena Sammallahdi.

Helsingissä, 13.3.2000

Marianne Schauman-Lönnqvist
Sihteerii

SUOMEN MUINAISMUISTOYHDISTYS

TULOSLASKELMA 01.01.1999–31.12.1999

VARSINAINEN TOIMINTA

Julkaisutoiminta		
Tuotot		130 568,25
Kalevala-Koru/Luistari IV		
Karjalan Säätiö	10 000,00	
Valtionavustus	<u>150 000,00</u>	160 000,00
Kulut:		
Henkilöstökulut	3 194,00	
Painatuskulut	220 500,25	
Pakkaus- ja postituskulut	9 078,22	
Muut kulut	<u>10 943,65</u>	-243 716,12
Julkaisutoiminnan tuottojäämä		46 852,13
Muu varsinainen toiminta		
Kulut:		
Henkilöstökulut	23 072,20	
Poistot	4 347,00	
Kokouskulut	930,50	
Muut kulut	<u>52 526,95</u>	-80 876,65
VARSINAISEN TOIMINNAN KULUJÄÄMÄ		-34 024,52
VARAINHANKINTA		
Jäsenmaksut		<u>19 850,00</u>
Kulujäämä		14 174,52
SIJOITUS JA RAHOITUSTOIMINTA		
Tuotot	24 884,17	
Kulut	<u>-6 153,01</u>	18 731,16
Tuottojäämä		4 556,64
Satunnaiset tuotot ja -kulut		
Lahjoitusten tuotot		<u>28 600,00</u>
Omatoiminen tuottojäämä		<u>33 156,64</u>
Kokonaistuotto		33 156,64
Tilikauden tulos		<u>33 156,64</u>
Tilikauden ylijäämä		<u><u>33 156,64</u></u>

SUOMEN MUINAISMUISTOYHDISTYS

TASE 31.12.1999

VASTAAVAA

Pysyvät vastaavat

Aineelliset hyödykkeet

Maa-alueet	800,00	
Koneet ja kalusto	<u>10 143,00</u>	10 943,00

Sijoitukset

Osakkeet ja osuudet	210 453,10	
Muut sijoitukset	<u>215 702,34</u>	426 155,44

Vaihtuvat vastaavat

Saamiset

Myyntisaamiset	15 365,95	
Siirtosaamiset	<u>3 800,00</u>	19 165,95

Rahat ja pankkisaamiset

101 905,73

Vastaavaa yhteensä

558 170,12

VASTATTAVAA

Oma pääoma

Peruspääoma	800,00	
Muu oma pääoma	185 605,11	
Ylijäämä edellisiltä tilikausilta	119 939,06	
Tilikauden tulos	<u>33 156,64</u>	339 500,81

Arvostuserät

154 578,71

Vieras pääoma

Lyhytaikainen

Siirtovelat	<u>64 090,60</u>	64 090,60
-------------------	------------------	-----------

Vastattavaa yhteensä

558 170,12